

FISKÅ FÔRUM

Nr 2 - 2019

19-åring oppfylte
gutedrømmen om
egen gård

God kvalitet på surfôret
- *Bruk ensileringsmiddel*

Tett oppfølging
= gode resultater

Fiskå Mølle

Oppgjør, moms og overproduksjon

Høyenes matmomsen øker prisen på norsk mat og man kan forvente økt grensehandel. Økt grensehandel vil true arbeidsplassene både i landbruket og i næringsmiddelindustrien.

Vi registrer at forslaget har møtt motstand både fra næringsinteresser og politiske partier. Vi både håper og tror at forslaget ikke har den nødvendige støtte til å bli gjennomført. Når store deler av norsk landbruksproduksjon er i overproduksjon, trenger vi en helt annen medisin enn forslag som flytter produksjon og verdiskapning ut av landet.

Leif Kåre Gjerde
Daglig leder, Fiskå Mølle

Vinnere i året jordbruksoppgjør ble som forventet: korn og grønt. For kjøttprodusentene er situasjonen en annen. Når det stort sett er overproduksjon av alt på kjøttssiden, er det alt annet enn enkelt å komme godt ut av jordbruksforhandlingene.

Samme dag som det ble enighet rundt jordbruksoppgjøret, kom det opp en annen sak i media. Et utvalg har sett på innretningen av landets momssatser, og utvalget foreslår å fjerne de reduserte satsene. Etter utvalgets mening bør vi ha en felles momssats for alle varer. Forslaget medfører i så fall at den reduserte momssatsen på mat vil falle bort.

Det var mange gode formål som lå bak innføringen av redusert sats for moms på mat. For landbruket betyr redusert momssats en forbedret konkurransesituasjon i forhold til utlandet ved å demme noe opp for den såkalte svenskehandelen.

INNHold

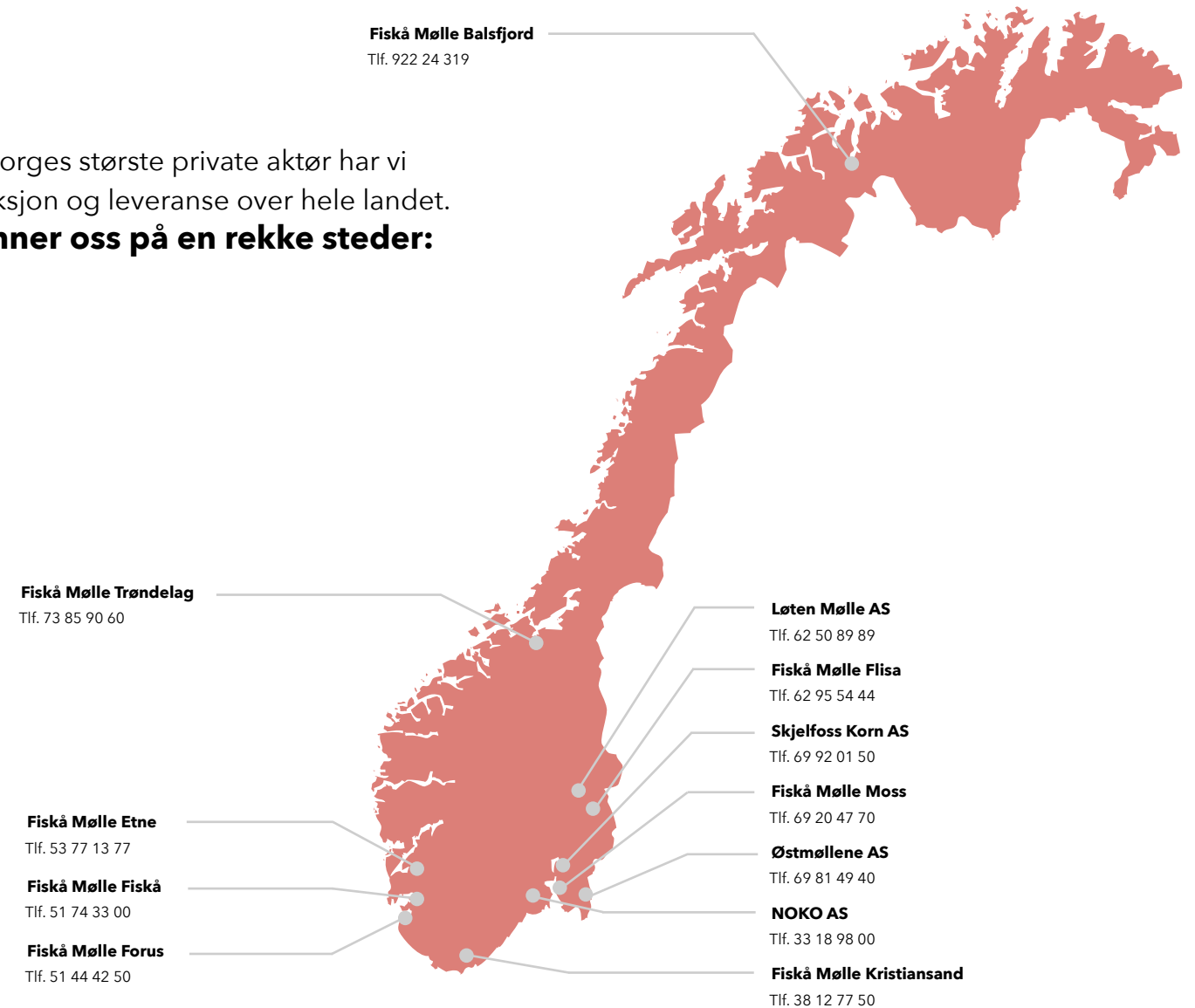
Ny salgssjef i Moss	4	God kvalitet på surføret	18
Tett rådgivning = gode resultater	8	Tidlig gjødsling etter 1. slått	20
Kvalitetsbetaling i hvete	12	Sluttføring med Fibermix ga høy tilvekst og kjøtfylde	26
19-åring oppfylte guttedrømmen om egen gård	16	Leier ut høydrektige purker	30

MEDVIRKENDE

<p>UTGITT AV Fiskå Mølle www.fiska.no</p> <p>TRYKK Kai Hansen Trykkeri</p> <p>REDAKSJON/DESIGN OG LAYOUT apriil AS www.apriil.no</p> <p>FORSIDEBILDE Frida Irene Meyer</p>	<p>FOTO Felix André Skulstad Oddbjørn Lobekk Kjell-Rune Vik Thomas Søyland Fiskå Mølle</p> <p>TEKST Tonje Pedersen Karianne Munch-Ellingsen Oddbjørn Lobekk Kjell-Rune Vik Marcus Søyland Rune Aamli Maren Bjorland Tanja Reine</p>
--	---

E-FAKTURA:
Fiskå Mølle Tau tilbyr faktura per e-post, e-faktura eller som EHF.

Som Norges største private aktør har vi produksjon og leveranse over hele landet.
Du finner oss på en rekke steder:

Lager og forhandlere

SØRLANDET

Egersund HE Seglem Tlf 51 46 39 00	Lyngdal Traktor AS Tlf 38 34 51 03
Audnedal, Konsmo Simon Valand Tlf 38 28 16 05	Hægebostad Birkeland Handelslag Tlf 38 34 87 55
Evje Maskinsalg AS Tlf 37 93 00 89	Vennesla Maskinsalg AS, Hægeland Tlf 38 15 33 68
Kvinesdal Norfloor Tlf 45 26 92 90	Arendal Stoa Maskin Tlf 37 00 53 60
Marnardal A.G. Vigemyr AS Tlf 38 28 82 10	Audnedal, Byremo Byremo Landhandel Tlf 38 28 01 93

VESTLANDET

Gloppen Fiskå Mølle, Sandane Tlf 977 82 547	Karmøy Hagia Karmøy Tlf 52 84 67 88
Gaular MM Øvrebø Tlf 57 71 72 04	Egersund HE Seglem Tlf 51 46 39 00
Vindafjord Magnus Sørhus Landhandel, Vats Tlf 52 76 51 06	Gjemnes Høgset Terminalen AS Tlf 71 29 48 00
Førde Maskinsenteret AS Tlf 57 83 70 90	
Jan Ove Hafstad Tlf 915 77 976	

MIDT-NORGE

Ytr Namdal/Brønnøy - avdeling Måneset Ole Morten Fjær Tlf 48 94 66 22 E-post fjaertransport@gmail.com
Gjemnes Høgset Terminalen AS Tlf 71 29 48 00

NORD-NORGE

Andøy Lager Risøyhamn Tlf 76 11 53 90	Leirfjord Sigurd Hoff Kraftfôr Tlf 952 02 805
Vestvågøy Lager Stamsund Tlf 76 05 40 82	Harstad Andreas Lund Tlf 77 07 70 56
Nesna Lager Saura Tlf 976 66 910	Rødøy Lager Vågaholmen Tlf 75 09 89 00
Finneidfjord Lager Finneidfjord Tlf 901 83 472	
Steigen Ålstadøya Førsentral Tlf 75 77 75 60	

EIGARSKIFTE I NORGES MEST HØGTYTANDE BESETNING

I 2018 overtok Kirsten Marie Lynum garden «Lynum Nordre» frå pappa Frode Lynum i Skogn i Trøndelag.

Kirsten Marie Lynum har jobba aktivt på heimgarden i mange år. Ho har tidlegare tatt master på NMBU i økonomi og ressursforvaltning. Fiskå Fôrum profilerte bruket med dei offensive gardbrukarane der i 2016 og 2017. Fokus var korleis dei går fram for få kyrne til å mjølke så mykje samtidig som dei ivaretek helse og trivsel både på inefôring og på beite*.

I magasinet «Buskap 2/2019» ser vi at Kirsten Marie Lynum for året 2018 tronar på toppen av lista av dei mest høgtytande besetninga i landet.

Årskyr	Fett-%	Protein-%	Kg kraftfôr/ 100 kg EKM	Kg EKM
91,2	4,17	3,31	26	13.129

TopLac-kunden har dermed framleis førsteplassen, også om ein ser alle tre listene under eitt!

Til Fiskå Fôrum fortel ho at faren, Frode Lynum, framleis er veldig aktivt med i drifta, og at endringa i eigarskapen er mest på papiret. Dei jobbar altså slik som før, og legg til at mjølkeytinga har vore svært god i vinter. Det er knapt med grovfôr igjen etter sommaren 2018, så ho håpar no på ein god sommar som kan fylle opp att siloane.

Fiskå Mølle ønsker Kirsten Marie lykke til med slåtten, og den offensive drifta vidare!

*) Begge artiklane finn du på www.fiska.no, søk på «Lynum».

Ny salgssjef i Moss

Jorunn Almås (44) er ansatt som ny salgssjef plantekultur i Fiskå Mølle Moss. Nå gleder hun seg til å møte kundene.

2. mai startet Jorun Almås i nyopprettet stilling som salgssjef plantekultur for Fiskå Mølle Moss. Hun vil ha ansvar for salg av driftsmidler og kjøp av korn fra bønder ut fra virksomheten vår i Moss. Samtidig vil hun være en koordinator og ressurs for våre forhandlere og vil derfor ha hele Østlandet i fokus i den nye jobben. Jorun er cand. agric i næringsmiddelfag fra NLH (NMBU), og kommer fra jobben som salgssjef i Ebano. Før det var hun distriktssjef i Hansa Borg Bryggerier.

- Jeg er oppvokst på en korngård i Ås, og det var derfor naturlig for meg å studere på Norges Landbrukshøgskole. Vi tok over gården i 2007, og der bor jeg i dag sammen med min mann og våre to sønner. Etter studiene har jeg nesten utelukkende jobbet med salg- og prosjektledelse. Det som gjør salgsfaget så spennende er at det er i en kontinuerlig utvikling, mye på grunn av den digitale verden vi lever i. I den nye jobben er hun opptatt av å bli kjent med kundene og gleder seg til å komme ut og treffe nye samarbeidspartnere.

- For meg er det viktig med relasjonsbygging og trivsel slik at vi sammen skaper et godt team. Jeg kommer derfor til å bruke mye tid i starten på å komme meg rundt å bli kjent med folk. Jeg ser også frem til å se salgsmuligheter for alle som er tilknyttet Fiskå Mølle.

I SALG NÅ!

Ta barna med på fjøsstellet med helt nye kjeledresser fra Fiskå Mølle!

Kommer i størrelsene 4, 6, 8, 10 og 12 år.
Pris: 250 kroner + moms

FOR BESTILLING:
ordre@fiska.no
Ring 51 74 33 00
Eller kontakt din lokale Fiskå-forhandler

FISKÅ-FÔR GIR RESULTATER

Opti Vital sortimentet til smågris er designet for å gi maksimal tilvekst, lavt fôrforbruk og livskraftige griser. Velg det fôret som passer din besetning.

Gjør som årets beste smågrisbesetning (Ingris 2018).
Kjøp smågrisfôr ifra Fiskå Mølle.

KONTAKT:

Armando Oropeza | Produksjef svin/veterinær
940 32 920 | armando@fiska.no

Tone-Runhild Skadsem | Rådgiver svin/ veterinær
915 50 159 | tone.runhild.skadsem@fiska.no

Fiskå Mølle
www.fiska.no | 51 74 33 00

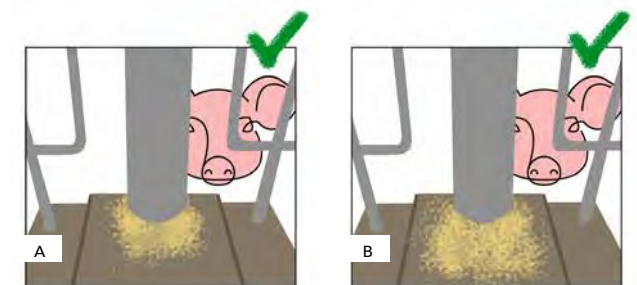

Ikke fyll møkkakjelleren med fôr - sjekk innstillingene på fôrautomatene

Kraftfôr er den største faste utgiftsposten i svineproduksjon. For produsenter med tørrfôrautomater er det viktig å sjekke innstillingene på fôrautomatene jevnlig. Fôrspill er meget dyrt og en helt unødvendig kostnad. Et fôrspill på fem prosent utgjør omlag 40 kroner per slaktegris, det vil si 84 000 kroner rett ned i møkkakjelleren.

Tørrfôrautomater:

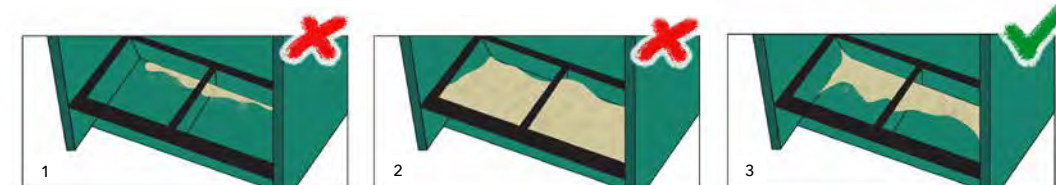
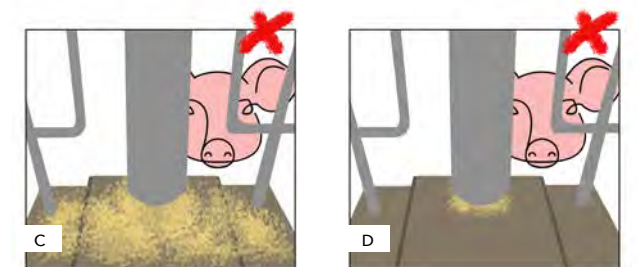
- Alle fôrautomatene bør sjekkes før grisen settes inn i avdelingen.
- Vurderer fôrnivå daglig. Fôr skal synes på fôrplaten (figur A og B) uten at det renner over (figur C). På en Dominoautomat skal det ikke være mer fôr enn at en ser bunnen i automaten.
- I sluttfasen kan det være aktuelt å holde igjen på fôringen. Justering av åpning/sjel er et aktuelt virkemiddel. Vær da ekstra observant på urolig gris. For lite fôr tilgjengelig vil føre til redusert tilvekst.
- Sjekk om du har problemer med fôrspill ved å bruke en lommelykt til å lyse gjennom spaltene ved fôrautomaten.

Figur A og B: Korrekt innstilte fôrautomater. Det er fôr på platen uten at det ligger fôr ved vannventilene.

Figur C: Denne fôrautomaten slipper for mye fôr. Stort fôrspill.

Figur D: Fôrautomaten slipper ned for lite fôr. Det er lite eller ikke noe mat tilgjengelig. Gir dårlig tilvekst og urolig gris.

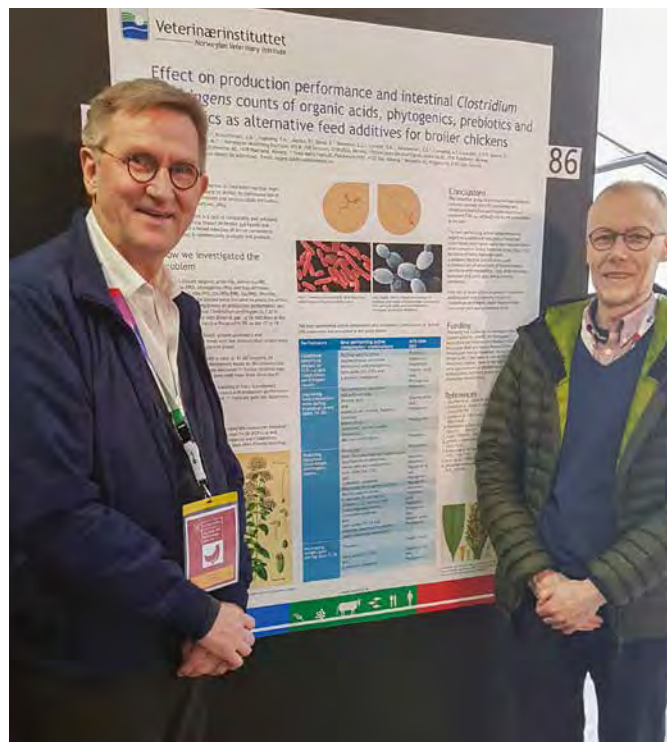

Figur 1: **For lite**
Grisene får ikke nok å spise.

Figur 2: **For mye**
Mye svinn og sløsing.

Figur 3: **Tilpasset**
Optimal inntak av mat = optimal vekst.

Kilde: SEGES «Arbejdsrutiner: Indstilling af foderautomater til slagtesvin» Magasinet Svin. Maj 2015.

Bygger kunnskap internasjonalt

Fiskå Mølle var i april med på IHSIG sin konferanse for tarmhelse på fjørfe i Roma. Her presenterte Magne Kaldhusdal fra veterinærinstituttet funnene fra det nasjonale prosjektet på Koksidiostatikafri kyllingproduksjon. Det ble også presentert en poster av artikkelen «Effect on production performance and intestinal Clostridium perfringens counts of organic acids, phytogenics prebiotics and probiotics as alternative feed additives for broiler chickens.»

Fiskå Mølle har vært en av mange bidragsytere til dette prosjektet, og Arnulf Fjermedal har vært medforfatter på artikkelen. Arbeidet ble godt mottatt, og posteren fikk stor oppmerksomhet fra samtlige av de 700 deltakerene.

Det er viktig for Fiskå Mølle å være en del av det internasjonale fagmiljøet slik at vi kan bygge vår kunnskap gjennom erfaringsutvekslinger og dra nytte av kollegaer med sterk vitenskapelig kompetanse.

Enklere for bøndene i Verdal

Krafftôr, gjødsel, sprøytemidler, såfrø, såkorn, spon og tilskuddsfôr - nå blir Fiskå Mølle totalleverandør i Verdal.

- Nå kan vi serve bøndene det de trenger for driften. Vi håper og tror hverdagen for dem blir enklere ved at de kan ta traktoren bort og kjøpe alt som trengs. Det er også tidsbesparende å kunne forholde seg til kun en leverandør. For oss i Fiskå Mølle er det viktig å ta markedsandeler. Det forteller salgssjef Midt-Norge, Per-Arne Nesjan. Han håper å kunne starte salg fra lageret om kort tid.

Adressen til lageret blir Havnevegen 8, 7650 Verdal.

OPTIMALT KRAFTFÔR PÅ BEITE

La mjølkeytinga og beitekvaliteten avgjere kraftfôrvalet

Beitekvalitet →	Ungt godt beite	Middels beite	PBV-fattig beite
Mjølkeyting ↓ pr. årsku	PBV ₂₀ -nivå over +40 g per kg TS. Typisk beitegras under 25 cm samt raigras/kløvereng.	PBV ₂₀ -nivå +10 til +40 g per kg TS. Typisk beitegras 25 til 50 cm lengde, eller ved tørkeråka eng.	PBV ₂₀ -nivå under +10 g per kg TS. Ved tørkeråka eng, ugjødsla utmark eller langt kome gras.
Høg yting, over 8.500 kg	TopLac® Låg	TopLac® Nøytral TopLac® Fiber	TopLac® Høg
Middels yting, 7.000 – 8.500 kg	Melketopp Låg	Melketopp Nøytral	Melketopp Høg
Moderat yting, 6.000 – 7.500 kg	Melketopp Låg	Nor500 Melketopp Nøytral Smørbukk™	Melketopp Høg

På våre nettsider kan du lese artikkelen "Aktuelle kraftfôr på beite". Se mer på fiska.no/kunnskap
Kontakt oss gjerne for å drøfte beste val til ditt beite, samt rett dosering.

FISKÅ MØLLE
ROGALAND
Tlf. 51 74 33 00

FISKÅ MØLLE
ETNE
Tlf. 53 77 13 77

FISKÅ MØLLE
TRØNDELAG
Tlf. 73 85 90 60

FISKÅ MØLLE
FLISA
Tlf. 62 95 54 44

ØSTMØLLENE
Tlf. 69 81 49 40

Fiskå Mølle

TETT OPPFØLGING = GODE RESULTATER

 Karianne Munch-Ellingsen Felix André Skulstad

Som rådgiver synes Maren Bjorland det er viktig å dra rundt og se driften med egne øyne. Her sammen med bonde Alf Inge Taksdal.

Da bonde Alf Inge Taksdal fikk inn rådgiver Maren Bjorland førte det til rimeligere fôr og mindre forbruk. Nå har hun full kontroll på melkeroboten fra kontoret sitt.

– Jeg ser om fôret blander seg greit og er homogent.

Maren Bjorland, rådgiver på drøvtyggfôr hos Fiskå Mølle og bonde Alf Inge Taksdal diskuterer fôret som ligger på fôrbrettet på gården på Brusand, Jæren. Rådgiveren og bonden er på runden i fjøset, hvor Bjorland får et overblikk over hvordan det står til med dyra.

Bjorland har vært rådgiver i Fiskå Mølle i fire år og stortrives med jobben. Hun synes det er viktig å være rundt og treffe bøndene.

– Jeg må ut og se at alt fungerer med mine egne øyne, og hvordan det står til i fjøset er en viktig del av fôringen. Jeg ser om dyrene er tynne eller tjukke og om avføringen er fast eller løs. Jeg gjør mine egne betraktninger, i tillegg til å høre på hva bonden selv mener.

JUSTERTE MENGDE OG FÔRTYPE

Det er litt over tre år siden rådgiveren besøkte bonden på Brusand for første gang. I 2016 bygde han et løsdrieffjøs med melkerobot. Det var da han ringte Fiskå Mølle og lurte på om en rådgiver kunne komme og sette opp fôrplan og fôrtabeller på roboten.

– Hos Alf Inge startet vi med å ta ut fôrprøver fra plansiloene hans, for å kartlegge hvilket fôr han hadde til rådighet. Basert på disse valgte vi to typer kraftfôr - et rimelig (Nor500) som kan blandes i fullfôrvogna og utgjøre en grunnrasjon for både okser og kyr, og et dyrere, mer energirikt kraftfôr (TopLac), som kyrne får i roboten. Kyrne kan også få det rimelige kraftfôret i roboten. På denne måten får de dyrene som melker lite, og/eller er sene i laktasjonen og dermed har et lavere energi- og proteinbehov, en større andel billigere kraftfôr og rasjonen blir derfor billigere. Dyrene som melker mye får også noen kilo med det

>>

I 2016 bygde Alf Inge Taksdal løsdriktfjøs med melkerobot. Det har gjort driften enklere, forteller bonden.

Maren Bjorland fra Fiskå Mølle sjekker med jevne mellomrom at kyrne får føret de skal ha.

billige føret, slik at den totale førkostnaden går ned for alle dyr. I tillegg kom vi oss ned på et lavere kraftfôrnivå enn det som lå inne fra før – uten dropp i ytelse, oppsummerer Bjorland.

Justeringene Bjorland gjorde fra første gang viste seg å gi gode resultater.

– Det er veldig interessant å jobbe med robot-systemer. Man kan gjøre endringer og se resultater relativt raskt. Jeg hadde ikke noe særlig erfaring med denne type roboter, og fikk nå muligheten til å lære meg masse om det. Det første møtet ble starten på et godt samarbeid, og de er enige om at de har lært mye av hverandre. Latteren sitter løst hos begge, og kjemien er god.

Bjorland synes det er gøy å jobbe med bønder som Taksdal.

– Han hører på rådene og er tålmodig med at det også kan ta tid når vi gjør endringer. Resultatene på ytelse og tørrstoff i melka er jevnt over gode, men det betyr selvfølgelig at han legger ned en veldig god innsats ellers også.

VIKTIG FOR ØKONOMIEN Å TREFFE PÅ FØRET

Da Bjorland justerte fôringen første gang endte de opp med et rimeligere fôr og mindre mengde. Hun besøker gården et par-tre ganger i året, men omtrent annenhver uke sjekker hun melkeroboten via PC.

– For at en melkerobot skal fungere optimalt, effektivt og gi så gode resultater og økonomi som mulig, må den følges opp. Selv om ting går som de skal må jeg inn og lese tallene. Med fjørets krevende vær og påfølgende grovfôrmangel, la vi opp til en annen strategi. Alf Inge var litt usikker på om han kom til å ha nok fôr, derfor skiftet vi ut Nor500 med FiberMix, slik at dyrene kunne tåle å få litt mindre grovfôr. Dette har fungert godt og gitt en positiv tilleggseffekt i økt fettprosent i melka. Vi justerte også opp mengden TopLac for å spare grovfôr. Dette nivået vil vi gradvis justere ned nå som det nærmer seg beiteslepp og nytt fjôrår.

Taksdal synes samarbeidet med Bjorland er fantastisk og er klar på at han setter pris på jobben rådgiveren gjør.

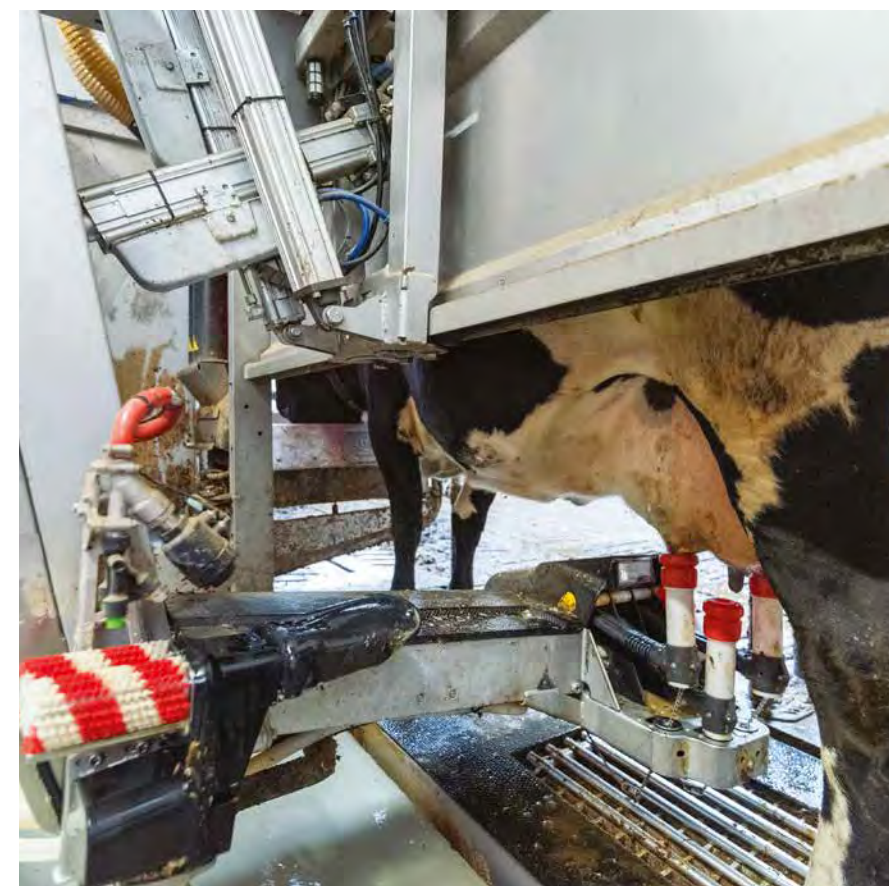
– Det hadde tatt utrolig mye tid dersom jeg selv skulle studert og forstått alle tallene som kommer ut av roboten.

Taksdal overtok gården i årsskiftet 2013/14 og siden da har melkekvoten hans økt fra 118.000 liter til 362.000 liter. Det har gitt mye ekstra arbeid, så roboten har vært kjært velkommen.

– Ja, det er herlig! Det var mye mer arbeid før. Ytelsen har økt, og kyrne trives. Økt ytelse er et tegn på at kyrne har det godt, fordi friske dyr produserer bra, utdyper bonden.

RÅDGIVEREN BOR SELV PÅ GÅRD

For Bjorland er det kyr som gjelder både jobb og privat, og det er de dyrene hun trives best med. Hun er selv oppvokst på melkebruk på Nærbø og har tatt agronom-utdanning og videre mastergrad i Husdyrvitenskap ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. I dag bor hun på gård hvor samboeren er fulltidsbonde og hun selv fritidsbonde.

– Det er nok en stor fordel at jeg bor på gård selv. Her har jeg mulighet til teste ting selv og se hvordan det er i praksis.

Det er bonden enig i.
– Jeg synes det er bedre å høre det fra noen som selv driver gård, og som vet hvordan gårdsdrift fungerer i praksis, sier han.

Taksdal sto ikke først i køen for å overta familiegården på Brusand, men da storebroren fant seg ei dame som ikke ville bo på gården, ble det hans tur. I dag stortrives han som fulltidsbonde.

– Det har vært både oppturer og nedturet, men jeg trives med dyrene. Jeg liker friheten og så synes jeg det er kjekt å prøve seg fram for å få gode resultater, avslutter han. ||

Kontakt våre rådgivere for mer informasjon om fôr og rutiner rundt drøv.

Gå inn på fiska.no, og så videre til Rådgivere.

Kvalitetsbetaling i hvete

 Rune Aamli, Daglig leder i Fiskå Mølle Moss

Det er sådd mye høsthvete denne sesongen, og Fiskå Mølle Moss håper på en sesong som kan gi god mathvete til møllene.

Møllene må levere et mel med jevn proteinmengde og kvalitet til bakerne. Derfor blander de forskjellige klasser og kvaliteter. Som en grov rettesnor trenger møllene 50 prosent fra klasse 1 og 2, 25 prosent fra klasse 3 og 25 prosent fra klasse 4 og 5.

TENK PÅ HØSTHVETEN

Høsthvete går inn i klasse 4 og 5, som møllene bare trenger 25 prosent av. Når dette leses er nok mye vårkorn sådd allerede, men vi håper det blir sådd mye vårhvete så vi får en bra norskandel i brødet kommende sesong. Norsk mathvete som møllene ikke klarer å bruke blir enten overlagret til ny sesong eller nedskrevet til førkorn. Kostnaden for dette blir belastet kornprisen i form av omsetningsavgift. Derfor ønsker vi å stimulere til å dyrke det møllene trenger, så langt det er mulig.

Endringene i kvalitetsbetaling på hvete til mat vil fra høsten 2019 bli slik:

- Øvre grense for proteinbetaling i kl. 4 og 5 blir 13 % (mot 13,5 nå)
- Nedre grense for hektolitervekt blir 78 kg/hl (mot 76 nå)
- Kvalitetstrekk for kl. 4 blir 13 øre/kg (8 øre nå)
- Kvalitetstrekk for kl. 5 blir 15 øre/kg (8 øre nå)

For hveteklassene 1, 2 og 3 blir det ingen endringer.

HVETEKLASSE OG SORTER

Kl. 1:	Mirakel
Kl. 2:	Bjarne, Berserk, Rabagast
Kl. 3:	Zebra, Krabat, Quarna
Kl. 4:	Magnifik, Olivin, Ozon, Kuban, Norin, Skagen, Praktik
Kl. 5:	Ellvis

Ellvis er en høstkornsort som har vært mye dyrket. Den har en proteinkvalitet som gjør den mindre ønsket som mat. Derfor har det vært signalisert de siste to årene at sorten skal fases ut. Høsten 2018 ble den lagt ut i en egen klasse (5) med noe mindre betalt for protein. Fra høsten 2019 vil dette skjerpes ytterligere, og fra høsten 2020 vil den bli avregnet som før.

FØRHVETEDYRNING

Det er stadig flere som prøver sorter som er spesifikke førhvetesorter, slik som Jantarka og Torp. Prisforskjellen mellom mat og før må den enkelte vurdere ut fra egne erfaringer, men vi ser at prisforskjellen skrumper inn mye dersom det blir trekk for lavt proteininnhold, lav hektolitervekt og høyt trekk for tørking. Siden det ikke er noe falltallmåling på førkorn kan man vurdere å la åkeren tørke på strå i stedet for på tørka. Sol og vind er gratis, det er ikke olje og strøm. Man sparer også proteingjødslinga. Så må hver enkelt vurdere ut fra egne forhold. Det vi ikke ønsker, er å få så lite mathvete at vi ikke får nok til møllene. ||

Kontakt våre rådgivere for mer informasjon om korn.

Gå inn på fiska.no, og så videre til Rådgivere.

FORNYET KORNAVTALE MED VESTBY MØLLE

Vestby Mølle har de siste tre sesongene hatt kornavtale med Fiskå Mølle Moss. Avtalen hadde varighet til 30. juni i år, men styret i mølla har reforhandlet avtalen for fem nye år.

 Tonje Pedersen

To mil nord for Moss ligger kornmottaket Vestby Mølle. De siste tre sesongene har de to møllene samarbeidet om en kornavtale, som Vestby Mølle nå har valgt å forlenge med hele fem år. Dette sikrer et langsiktig samarbeid med god tilgang på korn for Fiskå Mølle.

STRATEGISK VIKTIG FOR VEKST

– Denne avtalen er strategisk viktig for oss i Fiskå Mølle. Vi har underskudd av korn i forhold til behovet og er samtidig i vekst når det gjelder kraftfôr. Det er viktig at vi samarbeider med flere aktører på korn. En fornyet kornavtale sikrer oss mer og stabil tilgang på korn, sier daglig leder Rune Aamli i Fiskå Mølle Moss.

– Våre erfaringer i de årene vi har samarbeidet med Vestby har vært veldig gode. Vestby Mølle har dyktige fagfolk og er en viktig partner for bøndene i sitt område, fortsetter han.

Det er først og fremst den korte avstanden og kornlogistikken som har vært avgjørende for Vestby Mølles valg av grossist. Med mottakeren så nær produksjonen, spares både tid og penger på kjøring og frakt.

RASK EKSPEDERING

– Vi har et litt for lite lager i forhold til hva vi tar imot av korn. Da er vi helt avhengige av rask og effektiv ekspedering av kornet. På det punktet har Fiskå vært veldig gode, sier Even Øinæs, daglig leder i Vestby Mølle.

– Det er selvfølgelig svært viktig for oss at vi har kapasitet til å betjene kundene våre så godt og effektivt som mulig. Vi har hatt et godt samarbeid med Fiskå, som har levert bra på logistikk. Det gjør at vi nå forlenger kornavtalen med fem nye år, sier han. ||

Fiskå Mølle kjøper korn over hele Østlandet

Matkornet vårt blir til AXA- eller Regal-produkter, mens førkornet blir landets beste kraftfôr! Signerer du mathavrekontrakt, kan du også få mer for havren din.

Hos Fiskå Mølle får du driftsmidlene du trenger for å få en god avling:

- Fullsortiment på gjødsel fra Yara
- Egen import av NPK-gjødsel
- Såvarer
- Plantevern

**GODT GJORT ER
BEDRE ENN GODT SAGT**

Ta kontakt med oss eller et av våre samarbeidende anlegg.
Fiskå Mølle Moss AS – "Mølla i Moss"
Tlf 69 20 47 70
Se mer info på www.fiska.no

Fiskå Mølle

19-åring oppfylte guttedrømmen om egen gård

Allerede som liten planla han å eie sitt eget gårdsbruk. Nå har Stian Ulvin griser, 363 mål dyrket jord og 590 mål skog.

 Karianne Munch-Ellingsen

 Privat

– Selv om det har ligget i kortene var det nok en del av vennene mine som ble overrasket over at jeg kjøpte gården så ung, ler Stian Ulvin.

For 19-åring flest går veien fra videregående til militæret, friår, folkehøgskole eller studier, men Ulvin er ikke som andre ungdommer på samme alder. I desember 2018 kjøpte han gården på Følling i Steinkjer, og i januar flyttet han inn. De seks første månedene har vært travle for den unge bonden, som driver med svineproduksjon.

– Det har gått ganske bra, men det har ikke vært mye fritid i vinter. Arbeidsmengden har nok kommet litt som en overraskelse, selv for meg som er oppvokst på gård.

Men motivasjonen hans er på topp. Dette har han ventet og tenkt på i mange år. Da broren for tre år siden tok over gården hjemme på Rennebu, begynte han å se seg om etter sin egen. Til slutt falt altså valget på gårdsbruket i Steinkjer, tre timers kjøretur fra heimgården. Her så han mange muligheter.

– Jeg ønsker å forme gården til min egen. Det er en av fordelene med å starte for seg selv som ung også, mener jeg. Karrieren som bonde blir lengre, og alt jeg lærer er relatert til min egen drift.

Det at jeg ikke har så mye erfaring kan kanskje være en ulempe og gjør at ting tar litt lenger tid, men læringskurven er bratt og det er gøy!

GLAD I DYRA

Det fulgte med 700 avls- og slaktegriser med gården i Steinkjer. På gården hjemme på Rennebu har han vokst opp med kyr og sau, så svineproduksjon, det hadde han ikke erfaring med. Onkelen som driver med det samme, har vært til god hjelp.

– Hovedinteressen min er dyrene, og det som er gøy med gris er at det er mye jobb ned på individnivå. Hvert dyr skal ha sin egen behandling. Jeg har fått mange tips fra onkelen min, i tillegg til at jeg har tett kontakt med veterinær.

Livet som bonde, er et godt liv, mener Ulvin.

– Ingen dager er like og jeg får gjort mye forskjellig. Selv om jeg driver med svin nå, ser jeg for meg å kanskje få noen ammekyr på sikt. Men nå er det først og fremst viktig at jeg får god kontroll på det jeg har startet på, sier han.

Til andre som ønsker å starte med gårdsdrift, har 19-åringen klare råd:

– Først og fremst må man ha virkelig lyst, fordi det er mye arbeid. Men er det noe man går og drømmer om, anbefaler jeg å gjøre det – og så jobbe målretta.

RÅDGIVEREN FRA FISKÅ MØLLE HAR TROEN PÅ ULVIN

Armando Oropeza, produksjef svin, synes det er bra at kommende generasjoner satser på landbruk og produksjon av svin.

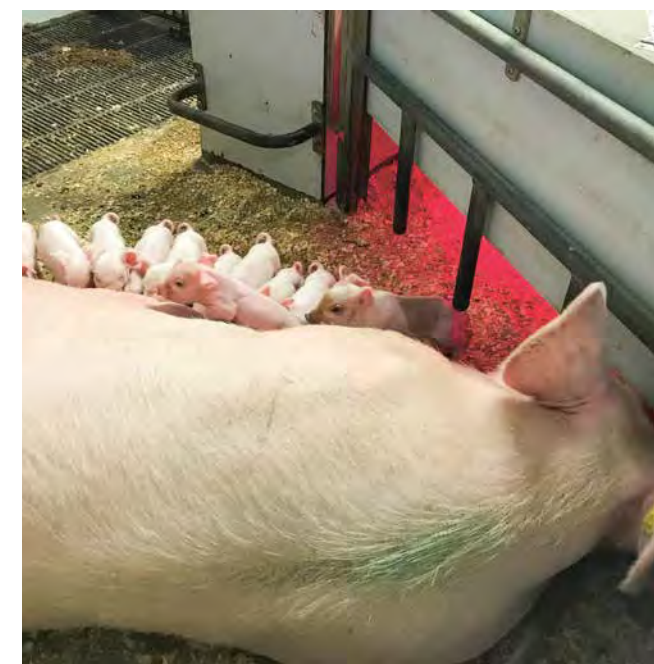
– Det er viktig med rekruttering av unge, motiverte og engasjerte ungdommer. Det krever god arbeidsinnsats for å lykkes med svineproduksjon. Stian er veldig ung, men han har vist at han er strukturert, grundig og hardtarbeidende. Det ser ut som om han har lært av familiemedlemmer som allerede har verdifull erfaring med svineproduksjon, sier han.

Den ungen bonden har satt seg et mål om å konvertere produksjonen av svin fra konvensjonell til SPF-status. Oropeza har stor tro på den unge svinebonden.

– Dette tenker jeg han klarer, og jeg mener det er smart å legge om til SPF allerede i startfasen av karrieren som bonde. Dette muliggjør både inntjening av utgifter i forbindelse med omlegging og høyere profit på produksjonen. ||

Bonde Stian Ulvin er glad i å være sammen med dyra.

Kontakt våre rådgivere for mer informasjon om fôr og rutiner rundt smågris.

Gå inn på fiska.no, og så videre til Rådgivere.

God kvalitet på surfôret

- Bruk ensileringsmiddel

Vi bruker mye tid og ressurser på å fornye engarealer, gjødsle riktig, investere i kostbare maskiner og riktig høsteteknikk, men i siste fase ved innhøsting er det mange gårdbrukere som velger å kutte ut ensileringsmidlene. Bruk av ensileringsmiddel har i alle forsøk opp gjennom årene vist god lønnsomhet. Ensileringsmiddel sørger for rask pH-senkning, bevarer sukker og næring i grasen og hindrer feilgjæring. Sørg for å sikre god surfôr kvalitet gjennom innefôrings sesongen. Det er nå du legger grunnlaget.

 Oddbjørn Lobekk, Plantekultursjef i Fiskå Mølle

 Fiskå Mølle

hindre produksjonen av smørsyre. Økt andel av sukker gir økt fôropptak, mens fôropptaket går ned ved økning i totalmengden av organiske syrer og høyt innhold av ammoniakk. Under surfôrgjæringa vil alltid en del av tørrstoffet forbrenne. Tilsetning av kjemiske midler viser at dette tapet kan reduseres med inntil 40 prosent.

TØRRSTOFFPROSENT I GRAS BESTEMMER VALG AV ENSILERINGSMIDDEL

Vi har mange forskjellige ensileringsmidler å velge i. Fôrets tørrstoff- og sukkerinnhold er de viktigste faktorene, sammen med ønske om kjemisk eller bakteriebasert preparat. Målet for de aller fleste er ønsket TS-prosent på 25-35. Med gode forhold, der du når oppnår dette på et døgn, står du temmelig fritt – da vil de aller fleste ensileringsmidler gi godt resultat gitt at innhøsting teknikken er optimal.

Målet med innhøsting og ensilering er å oppnå lufttett miljø og senke pH til ønsket nivå. I innhøsting av gras vil under lufttette forhold forskjellige mikroorganismer produsere organiske syrer som mjølkesyre, eddiksyre, smørsyre eller propionsyre. Disse mikroorganismene bruker plantesukker som sin energikilde, og vil ete på det til bakteriestammene har stabilisert seg. Mjølkesyrebakterier skal være dominerende. Hastigheten på denne fremveksten er sterkt knyttet til produksjon av melkesyre og nedgang i pH. pH er et godt mål for kvaliteten fordi de ulike reaksjoner i surfôr massen er sterk avhengig av pH. For å tilfredsstille kravet til god surfôr kvalitet skal pH være litt under 4,2 for å

Hvordan finner man rett TS-prosent?

Når det begynner å knase i grasen, er tørrstoffinnholdet omtrent 30 prosent. Hvis du greier å vri ut dråper av helt gras, kan du regne med omtrent 25 prosent tørrstoff.

Tørrstoff-analyse kan utføres i stekeovn. Jobben er fort gjort, og kan avgjøre om pressinga skal starte i kveld eller i morgen formiddag. Vi anbefaler å teste minst tre prøver, som du tørker/ veier samtidig, da det er svært lett å få prøver som ikke er helt representative. Det gjelder særlig med kløver i blandinga.

1. Ta ut ei representativ prøve – viktig, men vanskelig fra en streng. Få med både det tørre gras på toppen og det rå i botn av strengen. Legg grasen i plastpose til ovnen er klar.
2. Still inn ovnen på 130 °C.
3. Bland grasen godt.
4. Vei opp 100 gram gras på ei elektronisk kjøkkenvekt, og klipp det opp i 2-3 centimeter lange biter.
5. Når ovnen har nådd 130 °C, legg grasen på brett i stekeovnen og tørk i 30 minutter.

KOFASIL LP passer godt til gras i rundballer og plansilo inntil 35 prosent tørrstoff. I tillegg er det noe innhold av natrium-benzoat som virker mot oppvekst av gjær og mugg.

KOFASIL Ultra passer godt til rundballer med helt opp til 60 prosent tørrstoff.

BAKTERIEBASERTE MIDLER

Kofasil Lac og Kofasil Duo for gras mellom 25-40 prosent tørrstoff. Består av to ulike stammer av *Lactobacillus plantarum* - DSM 3676 og 3677. Kofasil Duo har i tillegg *Lactobacillus Buchneri* - DSM 13573 som er effektiv mot varmgang og hindring av mugg Passer til bruk i plansilo.

Husk at for å lykkes med biologiske ensileringsmidler kreves det god snitting av grasen og at man har gode forhold for rask fortørking. Ha alltid syrebaserede midler eller

Kofasil LP i bakhånd dersom det skulle bli vanskelige innhøstingsforhold.

DOSERING OG FORDELING

For at vi skal få ønska effekt av ensileringsmidlene, må vi bruke stor nok dose og vi må få ei jevn og god fordeling. Doseringa varierer for ulike preparat. Se etikett for anbefalt dosering på det midlet du bruker. Med dagens høstekapasitet, må vi også være nøye på at vi får ei doseringspumpe med evne til å levere stor nok mengde ensileringsmiddel.

Sikre surfôr kvaliteten på din gård – rask innhøsting, godt press og riktig bruk og nok mengde av ensileringsmiddel. ||

TIDLIG GJØDNING ETTER 1. SLÅTT

Rekordtidlig og god vår kommer til å gi oss tidlig slått, og vi kan forvente store avlinger dersom avlingspotensialet er utnyttet med riktig gjødsling av husdyrgjødsel og mineralgjødsel.

 Oddbjørn Lobekk, Plantekultursjef i Fiskå Mølle

 Fiskå Mølle

TIDLIG GJØDNING AV ENG ER VIKTIG

Tilfør mineralgjødsel og husdyrgjødsel raskest mulig etter slått, det er ingen grunn til å vente. Dette er viktig for å få i gang veksten og oppnå god avlingsrespons. I tillegg vil tidlig gjødsling med husdyrgjødsel redusere faren for forurensning av bladverket. Kjølig vær er en fordel ved spredning av husdyrgjødsel, og regn etter utkjøring er bra. Er det varmt vær og vind risikerer du at mye lett-tilgjengelig nitrogen fordampes før det kommer plantene til gode. Mineralgjødsel ønsker vi også regn på, men vi er ikke like avhengige av nedbør da denne løser seg opp ved nattedagg og mindre regnbyger. Mineralgjødsel mister ikke sin effekt om den blir liggende på bakken en tid før den løses opp. Ofte ser vi eng i dårlig vekst grunnet sen gjødsling om våren og/eller etter slått. Dette gjelder særlig på næringsfattig jord, ved lav jordtemperatur og under tørre forhold. Under slike forhold løses gjødsel sakte opp, samtidig som jorda har liten evne til å frigjøre næringsstoffer fra jordreservene.

NITROGEN

Nitrogen er det næringsstoffet som har størst innvirkning på plantevekst. Riktig nitrogenmengde fastsettes på bakgrunn

av forventet avling. I et 3-slått system skal nitrogennivået heves sammenlignet med i et 2-slått system, selv om avlingsnivået er det samme ved begge strategier.

KALIUM

Kalium er næringsstoffet som tas opp i størst mengder av engvekstene etter nitrogen. Uttaket av kalium er betydelig i gras, og fra og med 3. engår bør man være påpasselig med å tilføre mer kalium enn i det første engåret. Ved høye avlingsnivåer og lav kaliumstatus i jorda bør kaliumgjødslingen ligge rundt 25 kg kalium per dekar. I eldre eng bør man legge mer vekt på syreløselig kalium (K-HNO₃) i jordanalysen.

SVOVEL

Svovel er et viktig næringsstoff til gras. Man bør tilføre 1-1,5 kilo svovel til hver slått. Når graset vokser utnyttes svovel sammen med nitrogen. Svovelmangel vil redusere nitrogeneffektiviteten, fordi svovel bidrar til å omdanne nitrogenforbindelser til fullverdig protein. Planter som lider av svovelmangel vil derfor ha høyere innhold av uutnyttet nitrogen, som kan påvirke for kvaliteten i negativ retning. Der husdyrgjødsel dekker behovet for fosfor og kalium,

kombineres husdyrgjødsel gjerne med nitrogengjødsel. Vi anbefaler OPTI-NS 27-0-0 (4S). Der det også er behov for en mindre mengde fosfor og/eller kalium, kan en relativt fosfor- og kaliumfattig Fullgjødsel® 25-2-6 utfylle husdyrgjødsel på en fin måte. Denne Fullgjødelsen vil forsyne plantene med ekstra svovel.

VIKTIGE VURDERINGER

Før ny gjødsling må man vurdere forbeholdet etter 1. slått. De siste to årene er det betydelig redusert grovførlager rundt på gårdene, derfor er det nå ekstra viktig for mange å oppnå gode avlinger denne sesongen.

Ønsker man økt 2. slått bør man vurdere å gå opp noen kilo med nitrogen ut fra hva som er planlagt.

Forsøk fra Yara Kotkaniemi i Finland viser at Grindstad har et stort avlingspotensial og gir god avlingsrespons for økende N-nivå. Man bør dessuten tenke gjennom hva som begrenser avlinga. Skyldes lav avling i 1. slått at plantedekket er dårlig, vil avlingspotensialet og dermed gjødslingsbehovet antagelig være moderat. Slike observasjoner må du ta med deg framover og sørge for en god plan for fornying av enga. ||

Gjødslingsanbefalinger

Nitrogengjødsling til eng i 2-slåttsystem

Antall slåtter	Avlingsnivå TS/daa	Total N Kg/daa	Justeringsfaktor +/- 100kg	Fordeling Kg N/slått
2	600	18	2,0	10+8
2	800	22	2,0	12+10
2	1000	26	2,0	14+12

Nitrogengjødsling til eng i 3-slåttsystem

Antall slåtter	Avlingsnivå TS/daa	Total N Kg/daa	Justeringsfaktor +/- 100kg	Fordeling Kg N/slått
3	600	22	2,0	10+8+4
3	800	26	2,0	11+9+6
3	1000	30	2,0	13+11+6
3	1200	34	2,0	12+10+8+4

For å treffe rett nitrogenmengde til gras bør man tenke gjennom følgende faktorer før gjødsling gjennomføres:

- Botanisk sammensetting i enga
- Forventet avlingsnivå og antall slåtter
- Tilgang på husdyrgjødsel
- Næringsinnholdet i husdyrgjødsel

Fiskå Mølle har god varetilgang på nitrogengjødsel

Med bakgrunn i oppfordring om tidlig gjødsling de siste årene har vi sett tendens til gjødsling to-tre uker tidligere enn for fem-seks år siden. En utfordring med dette er å få tak i nok vare tidlig nok på lav termin. Vi har sikret oss mye nitrogen i juni og vil fra 1. juni være leveringsdyktige fra alle Fiskå Mølle sine lager.

OPTI-NS 27-0-0 (4S) fra Yara har vi på alle lager.

OPTI-NS 27-0-0(4S), NS 27-0-0 (4S) Achema og Ammoniumnitrat 34,4% vil være tilgjengelig i Rogaland og Agder.

SUBKLINISK ENTERITT: Finnes det en løsning?

Fjørfeprodusenter, fôrkonsulenter og dyrleger observerer periodevis flokker som ikke følger vekstkurven sin, eller som har et svekket fôropptak, uten at det kan forklares av et tydelig sykdoms bilde med høy dødelighet og blodig avføring

 Marcus Søyland, Produksjef fjørfe

 Thomas Søyland

Nekrotiserende enteritt og koksidiøse er sansynligvis noen av de vanligste tarmsykdommene hos fjørfe. Nekrotiserende enteritt i broilere er forårsaket av bakterien *Clostridium perfringens*. Denne bakterien produserer et toksin (NET B) som har evnen til å lage hull i cellene som ligger i tarmveggen til kyllingen. Å lage hull i cellene i tarmveggen er en essensiell del av sykdomsutviklingen da bakteriene ikke kan utføre sitt livsløp om ikke skade på tarmen finner sted. Koksidiøse parasitter som *Eimeria* sp. bidrar til å skade tarmen, ved utbrudd av koksidiøse dannes det skade på slimlaget (mukosa) i tarmen. Koksidiøse er en forløper og predisponerende faktor for Nekrotiserende enteritt (N.E). Både nekrotiserende enteritt og koksidiøse kan oppstå i en flokk uten kliniske symptomer. Om undersøkelser skal utføres for å redegjøre om det kan være en subklinisk enteritt må det avlives mange fugler, dette for å gjøre makroskopiske utredninger som kan gi en presis sykdomsdiagnose. Fjørfeprodusenter,

fôrkonsulenter og dyrleger observerer periodevis flokker som ikke følger vekstkurven sin, eller som har et svekket fôropptak, uten at det kan forklares av et tydelig sykdoms bilde med høy dødelighet og blodig avføring. Ofte vil flokken ha et uvanlig høyt vanninntak og bløt avføring. For fjørfeprodusenten er en vanlig observasjon vått og klebrig strø.

NY FORSKNING OM SYKDOMSBILDET

En gruppe vitenskapsmenn fra Universitet i Ghent i Belgia, har arbeidet med denne problemstillingen. De samlet tarminnhold og avføring fra kyllinger med nekrotiserende enteritt og koksidiøse. Gjennom en stor studie av protein innhold i avføring/tarminnhold var det mulig for dem å identifisere såkalte markører. En markør i denne forstand vil være en komponent i avføringen som sier noe om sykdomsbilde i fuglen. De fant ut at et glycoprotein som kalles Ovotransferrin, som forøvrig også finnes i store mengder i eggehvite,

kunne si noe om tarmhelsen. Når det var stor skade på tarmveggen fantes det også store mengder ovotransferrin i tarminnhold og avføring. Når skaden var liten var det tilsvarende små mengder ovotransferrin i tarminnhold og avføring. Disse forskerene mener at man kan bruke ovotransferrin som en markør for å nettopp si noe om svikt i tarmveggenes integritet og potensielt hvor stor svikten er. Dette vil bidra til at man slipper å avlive store mengder fugler for å si noe om sykdomsbildet. Det vil også potensielt kunne brukes for å måle inflammasjon i tarmen på et tidlig stadie og vil være et kjempenyttig verktøy for å sette en tidlig diagnose. En tidlig diagnose vil bidra til at en veterinær kan iverksette behandling eller tiltak som vil bidra til å forbedre dyrevelferd og redusere økonomisk tap.

VERKTØY FOR VIDERE MÅLING

Per idag er det ikke en enkel måte å gjennomføre en slik analyse på, og det må hensyntas at dette er et universtittsstude som hadde som mål

å nettopp finne en markør. Konskekvensen av disse forsøkene er at det nå arbeides med å utvikle praktiske verktøy som kan brukes ute i felten hos fjørfeprodusenten. På sikt ser man for seg at man kan bruke mobilen og et kit for å kjøre avanserte analyser på tarminnhold i fjøset. Dette vil bli et stor løft for produsenter, veterinærer og fôrbransjen. Det er en meget spennende utvikling, som bare vil fortsette i takt med at hverdagslige digitale verktøy som mobiltelefoner blir mer sofistikert. ||

Kilde:

Goossens, E. Debyser, G. Callens, C. De Gussem, M. Dedeurwaerder, A. Devreese, B. Haesebrouck, F. Flugel, M. Pelzer, S. Thiemann, F. Ducatelle, R. Van Immerseel, F. (2018). Elevated faecal ovotransferrin concentrations are indicative for intestinal barrier failure in broiler chickens. *Veterinary Research*, 49:51.

Vil du vite mer om
fôring av kylling?

Marcus Søyland, Produksjef fjørfe
Telefon: 988 26 717
E-post: marcus.soyland@fiska.no

ROGALAND OG AGDER
Jarle Hole, Selger og kraftfôrkonsulent
Telefon: 911 13 461
E-post: jarle.hole@fiska.no

GODT GJORT
ER BEDRE ENN
GODT SAGT

Benzosyre

gir lavere fôrforbruk og bedre tilvekst

84.000 kr i besparelse for en konsesjonsbesetning på slaktegris

Derfor inneholder alt slaktegrisfôr på Fiskå Mølle benzosyre

FORSØK: BENZOSYRE KONTRA MAURSYRE

	Forsøk 1		Forsøk 2		Forsøk 3		Forsøk 4		Gjennomsnitt 4 gjentak		
	Benzo	Maur	Benzo	Maur	Benzo	Maur	Benzo	Maur	Benzo	Maur	Endring
DB/gris, endring	+90		0		+44		+25		+40		
Daglig tilvekst	1040	989	977	966	1037	1015	974	939	1007	977,3	30g/dg
FEn/kg tilvekst	2,48	2,63	2,47	2,56	2,56	2,60	2,53	2,68	2,5	2,6	0,1FEn/kg

GEIR OLSEN, 2013-2014

DOKUMENTERT EFFEKT
- under norske forhold!

GODT GJORT ER
BEDRE ENN GODT SAGT

KONTAKT OSS FOR MER INFORMASJON!
Armando Oropeza, produksjef svin
Tlf: 940 32 920
E-post: armandol@fiska.no

Fiskå Mølle
www.fiska.no

VELG RIKTIG RUNDBALLEPLAST

Fiskå Mølle har i en årrekke forhandlet rundballeplast av topp, tysk kvalitet.

Ultra Pro stretch har ekstremt god rive- og bruddstyrke. Den kan brukes til både rundballer og firkantballer og gir ingen teleskopering ved høy temperatur.

Vi tilbyr også Unterland Extra Plus fra en av Europas ledende plastleverandører i Østerrike.

Ved spørsmål om valg av rundballeplast, kontakt

ODDBJØRN LOBEKK
Plantekultursjef ved Fiskå Mølle
Mob: 982 61 255
E-post: olobekk@fiska.no

Bestill på telefon 51 74 33 00
www.fiska.no

Fiskå Mølle

ENKLARE FØRING MED TOPLICK Sau

Dekk dyra sine behov for vitamin og mineral gjennom appetittføring med **TOPLICK Sau**. Enklare kan det ikke bli!

TOPLICK Sau, 20 kg

- Dekker behovet for vitamin og mineral både ute og inne
- Er tilsett kvitløk som førebyggjer flått og flugemakk i ulla (ingen påverknad på kjøtkvaliteten)
- Organisk selen og vitamin E styrker immunforsvaret, og kan ha betydning for livskrafta til lamma

Fixo Small

- Praktisk spannholder
- Hygienisk og fysisk sikring av bøtta
- Hurtigmontering til innreiing/stolpe
- Innvendig eller utvendig hurtigmontering

Bestill på telefon 51 74 33 00
www.fiska.no

Fiskå Mølle

La om fôringa etter grovfôrmangelen: SLUTTFÔRING MED FIBERMIX GA HØG TILVEKST OG KJØTFYLDE

 Kjell-Rune Vik, Produksjef drøvtyggarfôr

 Kjell-Rune Vik

Då Geir Holsen fekk lita grovfôravling også i 2018, og fôret samtidig blei fiberfattig, la han om slutfôringa av NRF-oksane sine.

Frå dei var 6-9 månader gamle fasa han stadig meir FiberMix inn i TopBull MAX-rasjonen. Siste 2-5 månadene fekk dei kun FiberMix, og fôrstyrken vart etterkvart 6,5 kilo kraftfôr per dag. Ved slakting ved 14,7 månader alder var snittvekta heile 320 kilo, og 55 prosent av oksane oppnådde O+ eller R-, resten fekk O. Snitt fettgruppe var 3-.

Dekningsbidraget blir som kjent veldig påverka av om slaktet oppnår kjøtfylde O+ eller høgare då dette løyser ut heile 7,50 kroner per kilo i tilskot frå staten. Effekten for ein okse på 320 kilo er 2.400 kroner i rein netto! Kjøtfylde «O» løyser ut 2,50 kroner per kilo (800 kroner per slakt), medan O- eller lågare ikkje gir tilskot.

MJØLKEBRUK MED FULLT PÅSETT

Geir Holsen i Førde kommune i Sogn og Fjordane overtok garden i 2007, har i år ei mjølkekvote på om lag 290 tonn, men har nyleg kjøpt 10.000 liter med verknad frå 2020. Han flytta inn i ny fjøs med Lely mjølkerobot samt full framfôring av egne oksar i 2010. Eigeninnsatsen i byggeperioden var stor. Med full jobb i eit byggefirma i tillegg til garden brukte han og bror sin nesten to år på å fullføre nye fjøsen,

då med god hjelp av foreldra som fjøsavløysarar. No er han heiltidsbonde, og har fortsatt god hjelp av foreldra til fjøsstellet og bror sin i dei mest hektiske dagane i slått og våronna.

GROVFÔRMANGEL OG KRAFTFÔRAUKE

Etter den våte og vanskelege sommaren 2017 vart avlinga veldig redusert. Men snittkvaliteten av surfôret var middels energiinnhald: 6,02 MJ per kilo TS (0,85 FEm), men høgt fiberinnhald: 552 g NDF per kilo TS. Han strupa då inn surfôrtildelinga til 70-80 prosent av appetittfôring, og auka kraftfôrrasjonen både til mjølkekyr, oksar og kviger. Kyrne fekk TopLac, og ungdyra TopBull MAX. Men grovfôrtilgongen var for liten, og vinter/vår 2018 supplerte Holsen besetninga med ein viss andel nederlandsk tørr høyensilasje pakka som rundball. Dei var var fiberfattige, men energirike.

Dei nemnde oksane ovanfor vart fødde i tidsrommet september '17 – januar '18, og fekk dermed desse grovfôr-typane fram til sommaren.

Den tørre sommaren 2018 ga tidleg første- og andreslått og redusert avling. Tredjeslått blei våt, og seint hausta. Gjennomsnittleg energikvalitet var god: 6,20 MJ per kilo TS (0,91 FEm), men lågt fiberinnhald: 435 gram NDF per kilo TS. Med så lite struktur kombinert med 6 kilo TopBull MAX så valde Geir Holsen medio juni å blande 25 prosent FiberMix inn i TopBull MAX-leveransen, noko som

Geir Holsen i Førde kommune i Sogn og Fjordane overtok garden i 2007.

>>

Trass i lite struktur og lite grovfôr gir høg dosering av FiberMix god gjødselkonsistens og trivelege dyr.

NRF	Tal slakt	Slaktevekt	Alder v/slakt	Slaktetilvekst (g/kg)	Klasse	Fettgruppe
Geir Holsen	11	320	14,7	682	0+	3-
Norge 2017	19.787	315	17,6	561	0	3-

1) Animalia.n

fungerer godt og gir homogene blandingar med lasteanlegget som Fiskå Mølle har i Sunnfjord/Bygstad (og ein heil del andre stadar). Rasjonane var auka til 6,5 kilo kraftfôr per dag. Utover sommaren auka bonden andelen FiberMix, og i oktober fekk alle oksane kun FiberMix som kraftfôr. Gjødselkonsistensen var svært god heile vegen, og ingen av oksane fekk trekk for skitne dyr ved slakting. Første pulje blei slakta i desember, og andre pulje tidleg i mars. Resultatet blei svært bra. Om ein samanliknar med landsgjennomsnittet for NRF, så blir jo responsten veldig god!

Vi ser at framføringstida er cirka tre månader raskare i fôringsopplegget til Geir Holsen, og tilveksten betydeleg betre. Og det med betre klassifisering, og som løyser ut det viktige O+ tilskotet. På toppen sparar bonden tre månader med surfôr-fôring, som ofte er ein avgrensa ressurs.

Geir Holsen leverte også fire krysningar i same puljane, og desse hadde 50 eller 75 prosent NRF, og 50 eller 25 prosent Simmental. Desse fekk hakket betre tilvekst og klassifisering på same korte framføringstida.

KALVEOPPDRETTET

– Kalvane fekk råmjølk i fem dagar, deretter ga eg dei heilmjølk i kanskje fem dagar før eg skifta rett over til Denkamilk Kalvedrikk. Overgangen til Denkamilk skjedde heilt utan tilvenning, noko som går fint hjå meg. Kalvane fekk bøttefôring med 6-7 liter Denkamilk per dag i 70-80 dagar (10-11 veker). I tillegg vart dei tilbydde fri tilgang på TopKalv Pluss og surfôr frå om lag ein vekes alder, ramsar den ivrige bonden opp. Kalvane fekk bøttefôring med 6-7 liter Denkamilk per dag i 70-80 dagar (10-11 veker). I tillegg vart dei tilbydde fri tilgang på TopKalv Pluss og surfôr frå om lag ein vekes alder. Kalvane blei tilbydde vatn samtidig som dei fekk mjølk.

KRAFTFÔR MED MAXAMMONKORN

– Etter avvenning fekk oksane nesten fri tilgang på TopBull MAX, fri tilgang på vatn og surfôr. Då dei var 5-6 månader låg eg på fem kilo kraftfôr per dag, og eg prøvde å auke kraftfôrmengda jamt for å redusere forbruket av surfôr, forklarar han og legg til at han begynner å redusere surfôrtildelinga frå om lag seks månaders alder.

Geir Holsen har ei mjølkekvote på 290 tonn, men har nyleg kjøpt 10.000 liter til neste år.

Eg følgde med på gjødselkonsistensen heile tida for å sjå til at oksane tolte kraftfôrnivået. Valsa maxammonbygg i TopBull MAX har gjort at eg har fått auka kraftfôrnivået samanlikna med den gamle TopBull. Men med så lite struktur som det vart i 1. slåtten i fjor så begynte eg å blande FiberMix for å betre gjødselkonsistensen. Då eg i sluttføringa etterkvart kun ga FiberMix kunne eg auke kraftfôrmengda frå 6 til 6,5 kilo per dag.

– Eg ser at FiberMix inneheld både valsa maxammonhavre og roesnittar, men i sluttføringa på dette fiberfattige surfôret så var dette interessant for meg.

Surfôret ga han fire gongar dagleg, og det gjer han framleis.

–I tillegg til morgon og kveldsstellet fekk oksane ei runde med surfôr midt på dag samt også når eg tok ei sein kveldsrunde. Men dei fekk ikkje meir enn at dei åt opp alt på 10-15 minutt. Eg

reknar med at denne tildelinga kanskje berre tilsvarer 70-80 prosent av kva appetittfôring ville ha vore, spekulerer han i.

FIBERMIX FOR SVAK TIL UNGE OKSAR

Underteikna vil understreke at FiberMix åleine ikkje er optimalt val til oksar under 8-10 månader. Årsaka er lågt nivå med råprotein og energi. Spesielt i dei første månadene etter kalveperioden så vil tilveksten bli låg med dette kraftfôret. Men om surfôret er energirikt

og fiberfattig slik som i Geir Holsen sitt tilfelle, er det interessant å sjå at høg dosering med FiberMix har gitt så god tilvekst og kjøtfylde i sluttføringa. Dette unike kraftfôret er derfor eit interessant alternativ til sluttføring kombinert med startfôring med TopKalv Pluss og deretter TopBull MAX.

Noter likevel den store skilnaden i stivelse mellom dei to kraftfôra: TopBull MAX inneheld typisk 32-33 prosent stivelse kontra om lag 18-22 prosent i FiberMix. Det er derfor ingen tvil om at mikrobane i vomma veks betre på TopBull MAX. Det er jo dei som bryt ned grovfôret, og det er i hovudsak dei proteinrike vommikrobane som blir omdanna til kjøt og biff. Så på middels fiberrikt surfôr (NDF over 480 gram per kilo TS) bør ein satse på sluttføring med TopBull MAX framfor FiberMix for å oppnå best tilvekst. ||

Våre rådgjevarar hjelper deg med tilrådingar om kraftfôr ved varierende grovfôrtilgang.

Leier ut høydrektige purker

I 2005 var Jørn Ødegård med på å starte Østmøllene. I dag driver han purkenavn med 700 purker. Med våtfôring av Opti Drektig fra Østmøllene med tilpasset mengde roesnitter, får bonden rolige purker.

Tanja Reine

Tanja Reine

På Ødegård i Ørje bor det 700 purker og fire råner. Gården er navet i en purkering, og annenhver uke kjører grisebonde Jørn Ødegård ut drektige purker til satellittgårdene i ringen.

– Griser er veldig greie og håndterbare dyr, og så er de skremmende like oss innvendig, sier Jørn Ødegård. Sammen med kona May-Brith Ødegård driver han Ødegård i Ørje. Han har selv vokst opp på gården, og det ene grisehuset bygde foreldrene hans allerede i 1974.

– Foreldrene mine følte nok at de tok et stort steg. De hadde 24 purkebåser, ni fødebinger og noen binger til slaktegris. Men det er jo veldig lite i forhold til de nye grisehusene som bygges nå, forteller Jørn.

PURKERING OG SATELLITTGÅRDER

I dag har Ødegård tre grisehus, som tilsammen rommer 700 griser. Det siste, og største, bygde ekteparet i 2000, samtidig som de startet Stampen Purkering, som gården er navet i.

– Totalt i purkeringen vår er det rundt tusen purker, hvorav tre hundre er ute hos satellittene til enhver tid, sier Jørn, og legger til at gården er tilknyttet åtte satellitter. Han kjører ut 75 til 80 drektige purker hver fjortende dag, og satellittene får nye dyr hver åttende uke.

– Purkeringer innebærer en spesialisering. Det er lettere å bli bedre på et felt når du har fokus på en snevrere del av produksjonen.

De drektige purkene er hos satellittgårdene i tre og en halv uke før grisingen starter, og tilbringer fire og en halv uke sammen med grisungene etter fødselen, før de avennes og purka returnerer til Ødegård for en ny runde med inseminering. I tillegg til å være grisebonde har Ødegård 1500 mål med korn i samdrift med søster og svoger. Som leder for styret i Ørje Kornsilø og Mølle var han i 2005 med på å starte Østmøllene, sammen med Gulbrand Eng i Slorafoss Mølle og Kornsilø, der Eng i dag er daglig leder.

>>

14-16 GRISUNGER

Fra kontoret, som ligger vegg i vegg med grisehuset, vender et vindu inn mot et mindre rom der et titalls griser går løs.

- I dette rommet har vi rekrutteringsdyr, som ikke har blitt inseminert tidligere. Det er gjerne litt knuffing mellom dem de første dagene, men så fort de finner rangordningen sin roer de seg, forteller May-Brith Ødegård.

Det andre vinduet vender inn mot det store grisehuset, der stemningen er betraktelig roligere. Her står gårdens fire råner i hver sin bing, en gjeng med høydrekte purker ligger og slapper av, og en annen gruppe er snart klare for inseminering.

- Purkene kommer i brunst kun fem dager etter at grisungene er avvent. Når de hentes tilbake til gården på torsdag, er de klare til ny inseminering uka etter, sier May-Brith.

For å øke sjansen for befruktning blir purkene inseminert både to og tre ganger, og etter fire og en halv uke tar May-Brith ultralyd av purkene for å se om de er drektige.

- I gjennomsnitt får purkene våre 14,6 levendefødte grisunger. Det optimale er 14 til 16 unger, da blir de jevnstore og friske, forteller hun.

FØRER STATISTIKK

Purkene blir tett fulgt opp, og ekteparet fører nøyaktig statistikk for hvert enkelt dyr.

- Vi har veldig god historikk på alle purkene våre, med oversikt over både kullnummer, antall grisunger og antall dødfødte. Vi får rapport fra satellittgårdene når purkene returnerer, og legger alt inn i registreringsprogrammet Ingris, sier May-Brith.

Før hver inseminering vurderer de purkas helsekort og historikk, og de purkene som har hatt mange kull, har helseproblemer eller er dårlige mødre, tas ut av produksjon.

VÅTFØRING

Ødegård har våtføring i alle tre grishusene fordelt på to anlegg. Begge våtføringsanleggene er av typen Datamix. Tidligere fikk grisene myse fra Synnøve Findens ysteri i Alvdal. For et

par år siden ble det slutt på dette. Nå brukes kun kraftfôr og vann. Ødegård bruker Opti Drektig fra Østmøllene til purkene fra de kommer inn fra satellitt til de transporteres ut igjen. På grunn av at de ikke har myse lenger, må de bruke en spesiell blanding som ikke tetter igjen rørene.

- Østmøllene har laget en egen «våtførvariant» med tilpasset mengde roesnitter. Vi ønsker å ha så mye roesnitter som mulig i føret for det gir rolige purker, men for mye roesnitter gir et fôr som er tungt å pumpe. Vi bruker 17-18 prosent tørrstoff i våtføret og fører tre ganger daglig.

HOLDJUSTERING

Alle purker som kommer inn fra satellittene holdvurderes ved ankomst. De fordeles i to grupper: Førstegangsfødende purker og tynne purker i én gruppe og purker i normalt hold i en annen gruppe. I tillegg har navet en egen gruppe for ungpurker.

Purkene som er i normalt hold får cirka 2,8 FE daglig, mens de som er tynne får 3,0 – 3,5 FE. Holdet vurderes jevnlig og føringen tilpasses holdet. I kaldføset som har halmtalle må føringen justeres opp når det er kaldt i været.

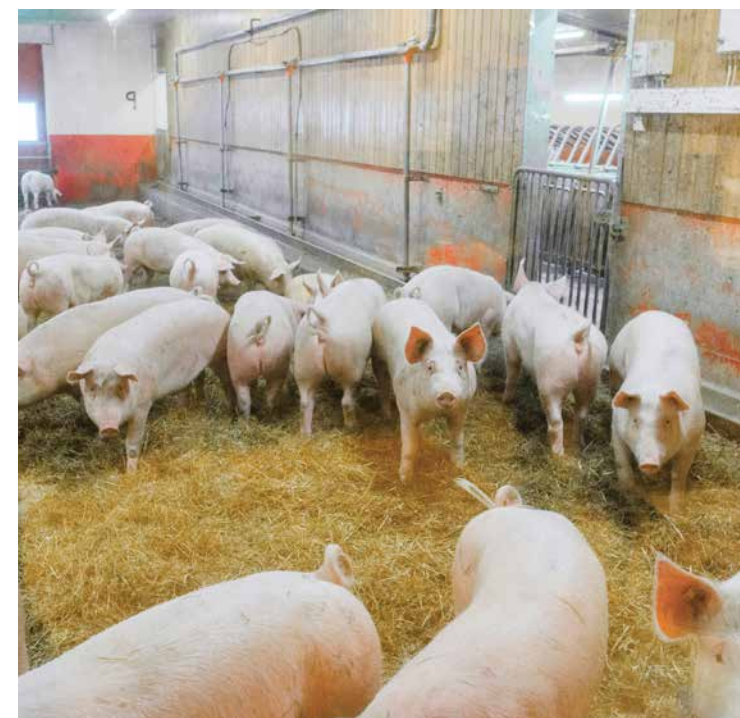
- Purkene tåler bedre - 15 grader enn + 25. Når det er kaldt legger purkene seg på magen og utnytter varmen i halmtallen. I det store grishuset er det djupstrø med halm og flis. Gjødset og strø fjernes ukentlig og nytt strø legges inn i halve bingen.

FÆRRE GRISEBØNDER

- Det blir færre og færre grisebønder i Norge, sier Jørn Ødegård, og legger til at det ikke er mangel på svinekjøtt, fordi gårdene som er igjen har vokst i størrelse.

- Det blir større og færre produsenter. Med relativt mindre investeringer kunne du tidligere etablere deg som gjennomsnittlig stor grisebonde. Nå må du fort investere ni-ti millioner. Da må du være helt sikker på at det er det du har lyst til å drive med, sier Jørn, og forteller at datteren og svigersønnen er interesserte i å ta over driften.

- Vår eldste datter sier at de vil ta over. De skal være med noen uker her i år for å se hvordan det er. Det er jo en stor overgang fra å bo i byen, så det kan være lurt å teste det ut først. ||

Vil du vite mer om
føring av svin?

Armando Oropeza, Produksjef svin
Telefon: 940 32 920
E-post: armando@fiska.no

Fiskå Mølle tek i bruk

ORKEL X-NIR

NIR-analyser har vore den mest brukte analysemetoden for grovfôr i Norge i mange år.

 Maren Bjorland, Rådgiver drøvtygger

 Fiskå Mølle

NIR, eller NIRS, står for Near-Infrared Spectroscopy. Som namnet tilseier så nyttar denne metoden seg av den delen av lysbølger som vert kalla det nær-infrarøde spekteret. Ein prøve av grovfôr vert utsett for nær-infrarø stråling, og utstyret måler kor mykje av kvar lysbølgelengd som vert reflektert frå prøven. Refleksjonen vert kalla eit spekter. Spekteret inneheld informasjon om den kjemiske samansetninga til prøven. Ulike molekylære bindingar absorberer dei nær-infrarøde lysbølgene på forskjellige måtar, og spekteret vert på denne måten brukt til å fastsetje den kjemiske samansetninga av grovføret.

Fordelen med NIR-analyse er at det tek kort tid og at det er mykje mindre kostbart enn ein kjemisk analyse. Sjølv analysen tek kun 16 sekundar å utføre. Svakheita med NIR-analysen er at den har lågare nøyaktigheit enn den kjemiske analysen. Det er òg viktig med kalibreringar av NIR-instrumentet for å oppretthalde høgast mogleg nøyaktigheit. Kalibreringar vert gjort ved å bruke fleire kjemiske analysar som «fasit» og justere NIR-instrumentet etter desse.

Dei siste åra har det kome fleire mobile NIR-apparat som kan brukast ute i felt. Dette inkluderer mellom anna Orkel X-NIR, som er levert av det italienske firmaet Dinamica Generale. X-NIR ser ut som ein slags pistol og er veldig enkel i bruk. Instrumentet fungerer på same måte som eit tradisjonelt NIR-instrument. Målenøyaktigheita er av leverandøren oppgitt til å vere 2-3 prosent. Me i Fiskå Mølle ser føre oss at dette kan vere eit supplement til tradisjonelle forprøver og at det vil vere spesielt nyttig i situasjonar der ein raskt må ha svar på grovførkvaliteten (det vere seg førskifte, ved val av nytt kraftfôr og så vidare) og gjerne hjå bønder som blandar inn andre førmiddel i grovføret. I sistnemte eksempel er det viktig å sjekke at blandinga på førbrettet faktisk stemmer overeins med resepten for å kunne evaluere førmiksen. Eit anna spanande bruksområde er å måle tørrstoff over tid for å berekne føreffektivitet. Fiskå Mølle håpar at dette kan verte eit nyttig hjelpemiddel som kan gje endå betre resultat for våre kundar.

X-NIR ser ut som ein slags pistol og er veldig enkel i bruk. Instrumentet fungerer på same måte som eit tradisjonelt NIR-instrument.

I og med at dette framleis er i startgropa vil det ta litt tid for me kan tilby fullstendige analysar med X-NIR. I første omgang må me ta ut ein del prøvar til kalibrering av apparatet – desse vert sende til kjemisk analyse for å sjekke at nøyaktigheita er høg nok. Orkel har i tillegg eit prosjekt gåande som skal gje nye kalibreringar basert på norske forhold og verdiar. Dette er forhåpentlegvis klart i løpet av sommaren/hausten slik at me kan bruke X-NIR for fullt til analysesesongen. I første omgang vil X-NIR av praktiske årsakar prøvast ut i Sør-Rogaland og Agder, men me håpar å utvide tilbudet til andre deler av landet etter kvart. ||

ENKLARE FØRING MED TOPLICK Storfe

Dekk dyra sine behov for vitamin og mineral gjennom appetittføring med **TOPLICK Storfe**. Enklare kan det ikkje bli!

TOPLICK Storfe, 20 kg

- Til kviger og ammeku
- Allsidig samansetning
- Organisk selen og vitamin E styrker immunforsvaret og fruktbarheita

Fixo Uno

- Praktisk spannholdar
- Hygienisk og fysisk sikring av bøtta
- Innvendig eller utvendig hurtigmontering

Bestill på telefon 51 74 33 00
www.fiska.no

Fiskå Mølle
www.fiska.no

Sliter du med å fylle melkekvoten?

Bruk av melkeerstatning er betydelig rimeligere enn prisen på tankmelka levert til meieriet:
Kun kr 3,47* kr per liter.

Bedret sammensetning med norsk skummamelkpulver bidrar til sunnere kalver.

*) Basert på kjøp av hel pall Denkamilk Royal.

Denkamilk - nå med melkeråvarer fra

Denkamilk Royal inneholder hele 40% skummamelkpulver, og er vår premium melkeerstatning til kalv. Sammen med lavt innhold av vegetabiliske råvarer og høy fetttilsetning blir melken mer lik helmelk. Økt fordøyelighet av melken gir sunnere kalver og bedre tilvekst. Er lett å røre ut, og holder seg homogen i 6-8 timer uten omrøring.

Denkamilk Kalvedrikk er vår storselger gjennom mange år. Inneholder nå både skummamelk- og mysepulver. Har et noe høyere nivå råprotein og lavere nivå råfett enn Denkamilk Royal. Velegnet til bøtteføring og elektroniske kalvefødingsautomater.

DENKAMILK - når bare det beste er godt nok til kalvene dine

FISKÅ MØLLE
ROGLAND
Tlf. 51 74 33 00

FISKÅ MØLLE
ETNE
Tlf. 53 77 13 77

FISKÅ MØLLE
TRØNDELAG
Tlf. 73 85 90 60

Fiskå Mølle
www.fiska.no

Hurra

for gode Ingris-resultater
for våre kunder!

GRATULERER

1. plass: Osmund og Oddlaug Birkeland - Beste smågrisbesetning

1. plass: John Harald Johnsen - Beste slaktegrisbesetning

Vi vil også gratulere alle våre andre kunder som har kommet på listene!
Fiskå Mølle er stolte og ydmyke leverandører av kraftfôret.

Les mer om Ingris-resultatene i neste Fiskå Fôrum.

GODT GJORT ER
BEDRE ENN GODT SAGT

Fiskå Mølle